

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Γ' ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 35)

Ερώτημα 1^ο (μονάδες 15)

α.

1. Λ «... είναι φανερό ότι η τεχνολογία είναι μέρος του πολιτισμού μιας κοινωνίας» (3η παράγραφος)

2. Λ «... ο πολιτισμός ορίζεται ως το σύνολο των ιδεών, ενεργειών και επιτευγμάτων που μια κοινωνία έχει αναπτύξει και επιτύχει με σκοπό την ευημερία των μελών της». (2^η παράγραφος)

3. Σ «Η ανάπτυξη της ιατρικής και των φαρμάκων, η σύνθεση και δημοσίευση ενός ποιήματος και μια καλή συνταγή μαγειρικής είναι παραδείγματα στοιχείων του πολιτισμού.» (2^η παράγραφος)

4. Σ «Παλαιότερα οι άνθρωποι ... Αυτό θεωρείται και είναι, πιστεύω, ανάπτυξη». (3^η παράγραφος)

5. Σ «Υπάρχει ασφαλώς διαφορά ... τα ερωτηματικά για το μέλλον της ανθρωπότητας και του πολιτισμού.» (4^η παράγραφος)

β. Σύμφωνα με το Κείμενο 2 η επιστήμη (ιδιαίτερα η ιατρική) προσφέρει στον άνθρωπο:

- προστασία απέναντι στις ασθένειες, ανεξαρτήτως της αιτίας τους ·
- προφύλαξη απέναντι στους πονηρούς, που υπόσχονται ότι θα μας γιατρέψουν, χωρίς να διαθέτουν τις γνώσεις και την πείρα ·
- όπλα ενάντια σε όσους εκμεταλλεύονται αξίες και ιδεολογίες προς όφελός τους ·
- άμυνα απέναντι στους κάθε είδους συνωμοσιολόγους που διαβλέπουν κινδύνους και καταστροφές.

Ερώτημα 2^ο (μονάδες 10)

Οι γλωσσικές επιλογές της βεβαιότητας είναι οι ακόλουθες α) στο επίπεδο του λεξιλογίου:

- υπάρχει βάση
- το προφανές παράδειγμα
- βέβαια
- ασφαλώς

β) ως προς τη στίξη: η άνω και κάτω στιγμή (:), εφόσον στο κείμενο χρησιμοποιείται, και στις δύο περιπτώσεις, για να επεξηγήσει την προηγούμενη θέση του συγγραφέα και, επιπλέον, στη δεύτερη εισάγει και παράδειγμα.

(δύο αναφορές αρκούν, για να θεωρηθεί πλήρης η απάντηση)

Ο αναγνώστης μένει με την εντύπωση ότι ο αρθρογράφος είναι απόλυτα βέβαιος για τις απόψεις που εκφράζει: το ύφος είναι κατηγορηματικό, δεν αφήνεται κανένα περιθώριο αμφιβολίας. Επομένως, εφόσον η παράγραφος οργανώνεται, για να αποδείξει μία επιμέρους θέση του αρθρογράφου (ότι ο πολιτισμός και η τεχνολογία μπορούν να δράσουν ανταγωνιστικά), η έκφραση βεβαιότητας ενισχύει την αξιοπιστία του κειμένου, δηλ. προωθεί την πειθώ.

Ερώτημα 3^ο (μονάδες 10)

Στη 2^η και την 3^η παράγραφο του Κειμένου 1 οι τρόποι οργάνωσης του επιχειρήματος είναι ο ορισμός και τα παραδείγματα. Συγκεκριμένα:

- Στη 2^η παράγραφο ο αρθρογράφος δίνει τους ορισμούς των δύο βασικών στοιχείων του προβληματισμού του – του πολιτισμού και της τεχνολογίας –, όπως αυτός τους αντιλαμβάνεται («Ας δεχθούμε κατ' αρχάς ότι ο πολιτισμός ορίζεται ... των μελών της», «Ας δεχθούμε ακόμη ότι η τεχνολογία ορίζεται ... τις ανάγκες τους»), και διανθίζει με παραδείγματα τον καθέναν από αυτούς για να κατανοήσει ο αναγνώστης («Η ανάπτυξη της ιατρικής ... στοιχείων του πολιτισμού», «Το μαχαίρι ... στοιχείων της τεχνολογίας»).
- Στην 3^η παράγραφο ο αρθρογράφος διατυπώνει τη βασική θέση του για τη σχέση μεταξύ πολιτισμού και τεχνολογίας, βασιζόμενος στους παραπάνω ορισμούς, που ο ίδιος πρότεινε – με άλλα λόγια ορίζει μία καινούργια έννοια με βάση τους προηγούμενους ορισμούς («Αν οι ορισμοί αυτοί είναι σωστοί ... βαθμό ανάπτυξής της»). Επίσης, εξηγεί τη θέση του, φέρνοντας τα κατάλληλα παραδείγματα («Παλαιότερα οι άνθρωποι ... αν θέλουν»).

Οι τρόποι αυτοί είναι ιδιαίτερα πειστικοί, εφόσον συνδυάζονται έτσι, ώστε να διαμορφώνεται συλλογισμός: οι αρχικοί ορισμοί επεξηγούνται με τα παραδείγματα και λειτουργούν ως προϋποθέσεις, για να διατυπωθεί μία βασική θέση, η οποία επίσης ερμηνεύεται με παραδείγματα. Τέλος, το συμπέρασμα διατυπώνεται υποκειμενικά («πιστεύω») και πιθανολογικά («Φαίνεται λοιπόν»).

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 15)

Ο ήρωας του Κειμένου 3 φαίνεται ότι φοβάται τις βαρύτερες συνέπειες που μπορεί να έχει για τους κατοίκους της περιοχής η διατήρηση του φράγματος («Γιατί ο θάνατος Ο θάνατος, ξανάπε ... μέσα στο φράγμα»: επανάληψη και έμφαση). Τηρεί στάση επιφυλακτική απέναντι στα επιτεύγματα της τεχνολογίας, επειδή είναι επιστήμονας και κατανοεί επακριβώς τους κινδύνους που μπορεί να προκύψουν από τη χρήση τους («μηχανισμούς της πολύπλοκης παγίδας», «όσο έχετε στα χέρια σας την πρωτοβουλία»). Δηλώνει ευθαρσώς ότι, εκτός από την επιστήμη, χρησιμοποιεί και τη διαίσθησή του που τον βοηθά να αντιληφθεί ότι κάτι τρομακτικό κρύβει το φράγμα («Προχωρώ με τη διαίσθησή μου ... τη διαίσθηση»). Φτάνει στο σημείο να προσωποποιήσει το τεχνολογικό επίτευγμα («Εδώ είναι η καρδιά του!») για να αισθητοποιήσει τον κίνδυνο και τον φόβο του.

Στο πλαίσιο αυτό τους προτείνει να καταστρέψουν οι ίδιοι το φράγμα – δηλαδή το τεχνολογικό επίτευγμα της προηγούμενης γενιάς – όσο ακόμη μπορούν, πριν δηλαδή το δημιούργημα εξαπολύσει την τεράστια δύναμή του εναντίον τους και τους παγιδεύσει. Η προτροπή αυτή γίνεται αντιληπτή με

- τη χρήση της προστακτικής (*σπάστε*) και της προτρεπτικής υποτακτικής (*ν' ανοιχτεί*)
- τη σίξη (αποσιωπητικά και θαυμαστικό που δείχνουν ένταση και επιμονή)
- την εναλλαγή των ρηματικών προσώπων (ο ήρωας διατυπώνει την πρότασή του σε α' ενικό πρόσωπο και απευθύνεται στο κοινό του με το β' πληθυντικό).

Η απάντηση στο β' ερώτημα είναι ελεύθερη – θα βασιστεί στις παραστάσεις και τα βιώματα των μαθητών / μαθητριών.